

АКТУАЛЬНІСТЬ ОРІЄНТАЦІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО АСПЕКТУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ПРОГРЕСИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МИСТЕЦЬКІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Л. М. Ліхницька

У статті розглянуто орієнтаційно-пізнавальний аспект готовності майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності. Визначено критерії та показники готовності студентів до мистецьких інновацій. Розглядаючи мистецьку інноваційну діяльність, як найвищу ступінь педагогічної творчості майбутнього вчителя музики, яка забезпечує модернізацію різних ланок загальноосвітньої музичної освіти і сприяє розвитку сталого інтересу до опанування та впровадження в музично-педагогічну практику новітніх науково-містких й інформаційно-педагогічних технологій, звернено увагу на вагомість даної проблеми в системі сучасної фахової підготовки майбутнього вчителя музики. Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає перш за все у формуванні різнобічно розвинутої особистості майбутнього вчителя музики, здатного не тільки демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічного керівництва найвищого рівня.

Ключові слова: мистецька інноваційна діяльність, орієнтаційно-пізнавальний аспект, готовність студентів до практичної роботи.

АКТУАЛЬНОСТЬ ОРИЕНТАЦИОННО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО АСПЕКТА ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ К ПРОГРЕССИВНЫМ МЕТОДАМ ОБУЧЕНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Л. Н. Лихицкая

В статье рассмотрен ориентационно-познавательный аспект готовности будущих учителей музыки к художественной инновационной деятельности. Выделены критерии и показатели готовности студентов к творческим инновациям. Рассматривая художественную инновационную деятельность, как высшую степень педагогического творчества будущего учителя музыки, которая обеспечивает модернизацию различных звеньев общеобразовательного музыкального образования и способствует развитию устойчивого интереса к овладению и внедрению в музыкально-педагогическую практику новейших наукоёмких и информационно-педагогических технологий, мы обращаем внимание на значимость данной проблемы в системе современной профессиональной подготовки будущего учителя музыки. Обновления национальной традиционной системы музыкально-педагогического образования заключается прежде всего в формировании разносторонне развитой личности будущего учителя музыки, способного не только демонстрировать свои педагогические способности, но и представить прогрессивный стиль педагогического руководства самого высокого уровня.

Ключевые слова: творческая инновационная деятельность, ориентационно-познавательный аспект, готовность студентов к практической работе.

ACTUALITY OF ORIENTATION-COGNITIVE READINESS ASPECTS THE FUTURE MUSIC TEACHERS TO PROGRESSIVE TEACHING METHODS OF CREATIVE INNOVATION

L. N. Lihitskaya

The focus of this research is in the area of the orientation-cognitive aspect of readiness of the future teachers of music to artistic innovation. Criteria and indicators of students' readiness to artistic innovation have been identified.

Considering the artistic innovation, as the high degree of pedagogical creativity of future music teachers, which provides modernization of the various units of general education music education and promotes the development of sustainable interest in mastering and introduction in the musical and pedagogical practice of the latest high-tech and information-pedagogical technologies, the author draw attention to the importance of this problems in the system of modern professional training of the future music teacher. The main conclusions drawn from this study prove that updating of national system of traditional musical-pedagogical education is primarily in the formation of multiple personality of the future teacher of music, able not only to demonstrate their teaching abilities, but also to present a progressive style of pedagogical management of the highest level.

Keywords: artistic innovation, orientation-cognitive aspect, the willingness of students to practical work.

Модернізація освітньої системи України зумовлена прогресивними тенденціями глобалізації європейського та світового освітнього простору, з урахуванням національних культурно-історичних

традицій та етнопедagogіки. Головну роль у цих перетвореннях має здійснювати вища школа, яка повинна сформувати генерацію нових педагогічних кадрів, за рахунок впровадження в освітньо-інтеграційний процес європейських освітніх стандартів та підвищення інтелектуального, науково-освітнього рівня майбутніх випускників, забезпечення їх сучасними більш ефективними інноваційними та інформаційними технологіями навчання підростаючого покоління.

Основними пріоритетними напрямками державної політики, щодо розвитку вищої освіти є: «постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток освіти як державно-суспільної системи; піднесення вищої освіти України до рівня вищої освіти розвинутих країн світу та інтеграції у міжнародне науко-освітнє співтовариство» [6, с. 12].

Особлива культурологічна місія серед майбутніх учителів належить учителям музики, як носіям і пропагандистам кращих зразків національної культурної спадщини, які покликані не тільки зберігати й примножувати освітньо-культурні традиції України, а й бути якісно озброєними у сфері музично-педагогічного новаторства та передового міжнародного досвіду.

Мета статті полягає у всебічному розгляді орієнтаційно-пізнавального аспекту готовності майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності. Розглядаючи мистецьку інноваційну діяльність, як найвищу ступінь педагогічної творчості майбутнього вчителя музики, яка забезпечує модернізацію різних ланок загальноосвітньої музичної освіти і сприяє розвитку сталого інтересу до опанування й впровадження у музично-педагогічну практику новітніх науковомістких й інформаційно-педагогічних технологій, ми звертаємо увагу на вагомість даної проблеми в системі сучасної фахової підготовки майбутнього вчителя музики. Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає перш за все у формуванні різнобічно розвинутої особистості майбутнього вчителя музики, здатного не тільки демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічного керівництва найвищого рівня.

З цієї позиції посилюється увага сучасної педагогічної науки до творчого становлення майбутнього вчителя в умовах інноваційної діяльності. У руслі дослідження цієї проблеми необхідно відзначити роботи вітчизняних та зарубіжних учених: Е.Абдулліна, Л.Вовк, В.Гінзбурга, О.Глузмана, С.Гончаренка, В.Завіни, В.Загв'язінського, І.Зязюна, М.Кларіна, Н.Каркар, Л.Користильової, А.Ніколлса, В.Оконя, С.Пальки, В.Полонського, М.Поташніка, А.Пригожина, О.Савченко, Г.Селевка, І.Семенова, Р.Шульца, Н.Юсуфбекової та ін. Фундаментальні дослідження з проблем сучасної музично-педагогічної освіти та теорії музично-естетичного виховання (Е.Абдулліна, Л.Арчажникової, Л.Бочкарьова, І.Зязюна, Л.Коваль, Г.Падалки, О.Рудницької, О.Ростовського та ін.) закладають основи розробки проблем музично-педагогічних інновацій, але спеціальних наукових праць, присвячених дослідженню підготовки майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності вчителя музики в загальноосвітній школі не виявлено. Також не обґрунтована сутність та особливості мистецької інноваційної діяльності вчителя музики, не виявлена структура та критерії його готовності до інновацій, не розроблено систему підготовки майбутнього вчителя музики до використання інноваційних технологій у музично-естетичному вихованні школярів, не розроблена модель цієї підготовки в умовах вищої музично-педагогічної освіти. На практиці цей процес відбувається в основному стихійно.

Тому розробка структури готовності студентів до мистецької інноваційної діяльності є важливою. Одним із основних компонентів у структурі готовності студентів до інноваційної музично-педагогічної діяльності є орієнтаційно-пізнавальний, який виступає теоретичною основою інноваційних дій майбутнього вчителя. Теоретичні знання, які студент повинен опанувати, виконують багатогранні функції, що включають онтологічну (уявлення про естетичні цінності музичного мистецтва), орієнтовану (знання музично-естетичні, оцінні, методичні, знання в галузі музично-педагогічних досліджень та нововведень), оцінну (оцінка ефективності застосування інноваційних технологій).

Розкриваючи зміст орієнтаційно-пізнавального компоненту в структурі готовності студентів до інноваційної музично-педагогічної діяльності, ми відокремлюємо від загальної педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики специфічні показники, пов'язані з проблемами музичного виховання особистості. До основних складових когнітивного компоненту готовності студентів до визначеної діяльності відносимо: естетичну обізнаність у галузі музичного мистецтва, в тому числі сучасної музичної культури, включаючи найрізноманітніші стилі та молодіжні течії; обізнаність у досягненнях національної музичної культури як складової світових мистецьких цінностей; інформованість у галузі нових педагогічних технологій, зокрема інноваційних методів і форм музичного виховання; орієнтацію в наукових проблемах, актуальних для музично-педагогічної теорії і практики; обізнаність у галузі музично-педагогічного новаторства і передового досвіду; оволодіння знаннями психолого-педагогічних закономірностей індивідуального музично-творчого розвитку школярів.

Ми вважаємо, що готовність майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності буде якісною і перспективною, якщо її розглядати як інтегративний кінцевий результат однієї із важливих

особливостей педагогічного процесу моделювання мистецької інноваційної підготовки, враховуючи той факт, що оптимізація його може успішно здійснюватись в умовах вищих музично-педагогічних навчальних закладах України.

У свою чергу під інтегративним кінцевим результатом ми розуміємо накопичений за роки навчання у ВНЗ багатоаспектний і багаторівневий інноваційний ресурс спеціальних знань, навичок, умінь, який може реалізовуватись майбутнім учителем музики у різних сферах музично-педагогічної діяльності: від синтезованих мистецьких знань на уроках музики до міждисциплінарно інтегруючих предметів, теорії, концепції, методи та методики, яких можна також екстраполювати або успішно адаптувати до нових умов навчання.

Музична освіченість є важливим критерієм готовності студентів до майбутньої інноваційної діяльності. Вона знаходить відображення в наявності у студентів прагнення до глибоких знань у галузі музичного мистецтва, здатності до самостійного аналізу музичних творів, в умілій передачі емоційно-ціннісного досвіду учням, у компетентнісному керівництві формуванням в учнів навичок художнього сприйняття, естетичних почуттів, музичного смаку. Майбутній учитель музики повинен володіти високою естетичною вибірковістю, імпровізаційною культурою, професійною майстерністю, яка проявляється в умінні визначити і успішно вирішувати педагогічну задачу. Так, для вчителя музики головним завданням, безсумнівно, є виховання музичної культури учнів: це пробудження у школярів інтересу до музики, систематичний розвиток сприйняття музики шляхом організації емоційно-пізнавальної діяльності, передача їм ключових знань про музику, залучення їх до музично-виконавської діяльності.

Художньо-естетична вихованість – це найвища форма естетичного ставлення людини до мистецтва та дійсності. Вона є органічною єдністю розвиненої природної основи естетичного відношення і художньо-естетичної освіченості, яка проявляється в естетично-творчому ставленні до самої себе, своєї поведінки, до людей і суспільних відносин, до природи й праці. Естетична вихованість передбачає, передусім, наявність у студентів художнього смаку, естетичного ідеалу, глибокого інтересу до мистецтва, повноцінного художньо-естетичного сприйняття, художньо-образного мислення, здатності до самостійної естетичної творчості.

Визначені знання можуть реалізовуватись у практичній діяльності вчителя музики у процесі проектування завдань інноваційного навчання. Ці знання пов'язані з уміннями, які є складовою частиною операційного компоненту готовності студентів до музично-педагогічної інноваційної діяльності. Проектування означеної діяльності є процесом оволодіння діями на базі орієнтованої основи дій.

Основним критерієм орієнтаційно-пізнавального компонента готовності студентів до мистецьких інновацій нами визначена ступінь сформованості особистісної потреби майбутнього вчителя музики в опануванні мистецькими інноваційними формами і методами.

У визначенні умінь як дієвої складової частини процесуально-виконавського компоненту готовності вчителя музики до інноваційної діяльності ми спирались на твердження О.Абдулліної та Л.Спіріна про педагогічні уміння. О.Абдулліна вважає, що «кожне педагогічне уміння можна розглядати як певну сукупність інтелектуальних та практичних дій, цілеспрямованих та взаємопов'язаних, що виконуються в певній послідовності» [1, с. 78]. Погоджуючись з цим формулюванням, зазначимо, що концепція досліджуваного феномена, на думку Л.Спіріна, чіткіше виявляє специфіку педагогічної діяльності й відповідає основному напрямку нашої роботи.

А.Хуторської підкреслює евристичний характер педагогічних дій, їх соціальну зумовленість. В основу нашого дослідження покладено його визначення про те, що педагогічне уміння – «це сукупність правильно виконуваних і операційних, за змістом евристичних розумових і практичних дій соціально-педагогічного управління, що забезпечує досягнення результатів у навчанні, вихованні» [2, с. 48]. У нашій роботі, зокрема, це, в основному, всебічне формування музичного сприймання майбутніх учителів музики з метою їх підготовки до управління розвитком музичного сприйняття школярів. Проведені дослідження дозволили визначити, розвинене сприйняття студентами інститутів мистецтв музичних творів значно впливає на їх готовність до практичної роботи зі школярами.

У висновках доцільно зазначити, що орієнтаційно-пізнавальний компонент визначався нами за такими показниками: рівнем обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій; орієнтацією студентів в актуальних наукових музично-педагогічних проблемах; умінням використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних формах музично-педагогічної діяльності. В умовах постійних соціально-економічних, культурних, освітніх змін українська держава повинна закласти теоретичні підвалини нової школи майбутнього, де буде виховуватись та розвиватись наступна генерація юних громадян, здатних до творчих пошуків та винаходів. Розбудову школи на засадах педагогіки творчості неможливо відокремити від творчого розвитку самого вчителя. Одним із завдань педагогіки творчості є вироблення психолого-педагогічних концепцій самовдосконалення та прилучення особистості до творчого процесу особистісного саморозвитку.

Література

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед. спец. высш. учеб. заведений / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 142 с.
2. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика: теория и технология креативного обучения : монография / А. В. Хуторской. – М. : МГУ, 2003. – 416 с.

References

1. Abdullina O. A. Obschepedagogicheskaya podgotovka uchitelya v sisteme vyisshego pedagogicheskogo obrazovaniya: dlya ped. spets. vyissh. ucheb. zavedeniy / O. A. Abdullina. – M. : Prosveschenie, 1990. – 142 s.
2. Hutorskoy A. V. Didakticheskaya evristika: teoriya i tehnologiya kreativnogo obucheniya : monografiya / A. V. Hutorskoy. – M. : MGU, 2003. – 416 s.